

Wyrok z dnia 22 kwietnia 1999 r.

II UKN 594/98

Zarządzenie nr 18 Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 22 grudnia 1994 r. w sprawie orzekania o inwalidztwie osób będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego nie stanowi prawa materialnego w rozumieniu art. 393¹ pkt 1 KPC.

Przewodniczący: SSN Maria Tyszel, Sędziowie SN: Andrzej Kijowski, Andrzej Wróbel (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 22 kwietnia 1999 r. sprawy z wniosku Wandy H. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w G. o rentę inwalidy wojennego, na skutek kasacji wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 13 maja 1998 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w G. decyzją z dnia 23 września 1996 r. odmówił Wandzie H. prawa do renty inwalidzkiej w związku z pobytem w obozie w P. [...], uznając, że obecny stan zdrowia wnioskodawczyni nie jest następstwem pobytu w obozie.

Sąd Wojewódzki w Gdańsku-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z siedzibą w Gdyni wyrokiem z dnia 30 czerwca 1997 r. [...] oddalił odwołanie wnioskodawczyni. Sąd ustalił, że Wanda H. przebywała w obozie w P. w okresie październik-listopad 1944 r.; w czasie pobytu w obozie miała 13 lat. Została zabrana do obozu razem z rodzicami i rodzeństwem. W obozie nie pracowała. Została tam kilkakrotnie pobita. W wyniku jednego z pobić przez strażnika więziennego straciła przytomność. Obwodowa Komisja Lekarska do spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia orzeczeniem z dnia 26 czerwca 1996 r. zaliczyła wnioskodawczynię do pierwszej grupy inwalidów z ogólnego stanu zdrowia. Sąd ustalił na podstawie opinii biegłych sądowych, że

zmiany chorobowe u ubezpieczonej są wynikiem starzenia się organizmu i postępującego procesu miażdżycowego. Renta inwalidzka zaś nie służy z powodu samego faktu pobytu w obozie, lecz jedynie w razie istnienia inwalidztwa pozostającego w związku z takim pobytem.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyrokiem z dnia 13 maja 1998 r. [...] oddalił apelację wnioskodawczynie od powyższego wyroku. W ocenie Sądu drugiej instancji, brak dokumentacji leczenia z okresu bezpośrednio po roku 1944 oraz do 1995 r., przy wieloprzyczynowym charakterze schorzenia, nie pozwala na powiązanie tego schorzenia z pobytem w obozie w P. w okresie od października do listopada 1944 r. i jego związku z tym pobytem. Biorąc powyższe pod rozwagę, a także fakt, że opinia została wydana na podstawie badań przedmiotowych, w tym aktualnie wykonanych badań, a także na podstawie całej dokumentacji lekarskiej, Sąd uznał, że wnioskodawczynie nie spełnia warunków określonych w art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz.U. Nr 17, poz. 75 ze zm.).

Powódka wniosła od powyższego wyroku skargę kasacyjną, w której zarzuciła naruszenie prawa materialnego „przez nieuwzględnienie w postępowaniu przez Sąd pierwszej instancji i Sąd drugiej instancji stanowiska Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie, zawartego w zarządzeniu Nr 18 z dnia 22 grudnia 1994 r. o orzekaniu o inwalidztwie osób będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, a w szczególności „Wytocznych szczegółowych” ustalających schorzenia, które należy uznać za inwalidztwo wojenne związane z pobytem w obozie, więzieniu, łagrze, co miało istotne znaczenie w sprawie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja nie ma usprawiedliwionych podstaw.

W kasacji zarzucono wyłącznie naruszenie zarządzenia nr 18 Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 22 grudnia 1994 r. w sprawie orzekania o inwalidztwie osób będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, a zatem należy wyjaśnić, czy zarządzenie to oraz załączone doń Wytoczne szczegółowe stanowią, jak twierdzi skarżąca, przepisy prawa materialnego w rozumieniu art. 393¹ pkt 1 Kodeksu postępowania cywilnego.

Powyższe zarządzenie Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych powołuje jako podstawę prawną wydania przepis § 9 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 czerwca 1983 r. w sprawie zasad działania komisji lekarskich do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, trybu odwoławczego oraz sprawowania nadzoru nad działalnością tych komisji (Dz.U. nr 36, poz. 166), który stanowi, że zakres nadzoru (Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nad działalnością obwodowych i wojewódzkich komisji lekarskich) obejmuje analizę i kontrolę prawidłowości i jednolitości stosowania zasad orzecznictwa inwalidzkiego przez komisje lekarskie i lekarzy działających w zakresie tego orzecznictwa, a zwłaszcza udzielanie wytycznych oraz wyjaśnień w zakresie orzecznictwa inwalidzkiego.

W związku z tym należy stwierdzić, że powołane zarządzenie nie stanowi przepisu prawa powszechnie obowiązującego w rozumieniu art. 87 ust. 1 Konstytucji RP oraz nie jest zarządzeniem w rozumieniu art. 93 ust. 1 i 2 Konstytucji RP, bowiem Konstytucja sytuuje jedynie zarządzenia Prezesa Rady Ministrów i ministrów jako akty o charakterze wewnętrznym oraz zastrzega, że zarządzenia te są wydawane na podstawie przepisów ustawy i nie mogą stanowić podstawy decyzji wobec obywateli, osób prawnych oraz innych podmiotów. Należy ponadto wskazać, że Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przekroczył zakres upoważnienia przewidzianego w § 9 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów, bowiem w zarządzeniu nr 18 uregulował zasady uznawania za inwalidów wojennych osób będących ofiarami represji wojennych i okresu wojennego, do czego nie był upoważniony żadnym przepisem ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz.U. Nr 17, poz. 75 ze zm.), która w art. 12 określa zasady przyznawania świadczeń osobom zaliczonym do jednej z grup inwalidów wskutek inwalidztwa pozostającego w związku z pobytem w miejscach, o których mowa w art. 3 i 4 ust. 1 pkt 1 ustawy, i definiuje takie inwalidztwo (art. 12 ust. 3). Szczegółowe zagadnienia związane z inwalidztwem osób objętych tą ustawą mogłyby być uregulowane wyłącznie w rozporządzeniu wydanym na podstawie spełniającego wymagania art. 92 Konstytucji RP upoważnienia zawartego w ustawie o kombatantach. Tymczasem powyższy przepis rozporządzenia Rady Ministrów, które reguluje kwestie proceduralne i ustrojowe związane z działalnością komisji lekarskich do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, nie mógł i nie może, w świetle obecnego stanu prawnokonstytucyjnego, stanowić właściwej podstawy prawnej do określenia przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych schorzeń, które mogą być kwalifikowane

jako inwalidztwo wojenne w rozumieniu ustawy o kombatantach. W konsekwencji należy przyjąć, że zarządzenie nr 18 Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 22 grudnia 1994 r. w sprawie orzekania o inwalidztwie osób będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego i stanowiące załącznik do tego zarządzenia Wytyczne szczegółowe nie są przepisami prawa materialnego w rozumieniu art. 393¹ pkt 1 Kodeksu postępowania cywilnego. Nawet gdyby przyjąć pogląd odmienny i uznać, że powyższy akt prawny zawiera przepisy prawa materialnego, to sam fakt wystąpienia u skarżącej objawów i schorzeń wymienionych w Wytycznych szczegółowych nie przesądza jeszcze o inwalidztwie wojennym, bowiem konieczne jest wykazanie, że istnieje związek przyczynowy między pobytem w obozie a powstaniem tych schorzeń, czego skarżąca nie podniosła w kasacji.

Biorąc powyższe pod rozagę Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

=====